

потрібно використовувати різнопланові наочні посібники та обладнання: малюнки дітей, ілюстрації і картини художників, портрети письменників, записи пісень або віршів. Велика увага приділяється словниковій роботі і методиці її проведення. Після кожного заключного уроку на тему бажано рекомендувати словник, з якого можна використати необхідний матеріал.

До прикладу, розглянемо казку Х.К. Андерсена «Стійкий олов'яний солдатик» та акцентуємо увагу на традиційному мотиві казки та точки зору персонажа. Для цього запропонуємо учням таке завдання: побачити в складі подій традиційні казкові мотиви і назвати їх; визначити, з чийої точки зору показана кожна подія; вибудувати події з точки зору олов'яного солдатика і з точки зору людей; спробувати визначити ставлення оповідача до розказаної їм історії.

Роздуми з приводу сенсу подій і сюжету у казці Андерсена можна починати зі з'ясування враження, отриманого учнями при першому читанні.

Більшість дітей висловлює думку, що казка сумна, незважаючи на фольклорні мотиви, які могли б забезпечити щасливий кінець історії. Пояснити, чому складається таке враження, що саме дозволяє пильно розглянути кожен подія в декількох аспектах. Предмет спостережень послідовно вказується учням в питаннях: з чийої точки зору описується те, що відбувається? як розуміють і оцінюють події одна і друга сторона? чи враховується в оповіданні точка зору читача, як відбувається перехід з однієї точки зору на іншу? чи пов'язані між собою події, які спостерігаються кожної зі сторін.

Таким чином, зображуючи одні й ті ж події одночасно з двох точок зору, автор вибудовує два варіанти сюжету – казковий і побутовий. Безсумнівно, що казковий сюжет завойовує симпатії маленького читача.

Отже, вивчаючи з учнями предмет «Зарубіжна література» у 5 класі, необхідно створити такі умови для учнів молодшого шкільного віку, щоб у них не зникало бажання читати та насолоджуватись творами художньої літератури.

Список використаних джерел

1. Навчальна програма із зарубіжної літератури для 5-9-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів затверджена наказом МОН від 07.06.2017 № 804.

References

1. Navchal'na prohrama iz zarubizhnoyi literatury dlya 5-9-kh klasiv dlya zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv zatverdzhena nakazom MON vid 07.06.2017 № 804 [Curriculum in foreign literature for grades 5-9 for secondary schools approved by the order of the Ministry of Education and Science from 07.06.2017 № 804].

УДК 378.016:82(100):130.2(045)

ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЇЇ ВИВЧЕННЯ

Розман І.І., Яким О.М.

TEACHING FOREIGN LITERATURE: CULTURAL ASPECT OF ITS STUDY

Rozman Iryna, Yakym Olga

У статті розглядається питання викладання зарубіжної літератури та процес формування культурологічної компетентності студентів коледжу. Закцентована увага на аналізі літературних творів, який відбувається на міжкультурній взаємодії. Зазначено, що на основі культурологічного підходу студенти отримують своєрідний старт до розуміння

мистецьких кодів.

Ключові слова: компетентність, студенти коледжу, соціалізація молоді.

The article considers the issues of teaching foreign literature and the process of formation of culturological competence of college students in the process of its study. Emphasis is placed on the fact that the analysis of literary works takes place on intercultural interaction. It is noted that on the basis of the culturological approach students get a kind of start to understanding the art codes. The culturological component is included in the educational process on the basis of integration of all its elements, gives the chance to carry out researches which allow to study a literary work in a historical and cultural context. In the process of studying literature, from the point of view of culturological approach, students develop the following skills: to draw a parallel in studying the traditions of other peoples, the ability to analyze and characterize historical and cultural facts reflected in literary works and find problems specific to a particular historical epoch. Thus, the culturological approach to the teaching of literature allows to create conditions for the development of both positive cultural identity and cultural openness of students, which is the basis for their inclusion in intercultural dialogue.

Key words: competence, college students, socialization of youth.

Як відомо, культура інтернаціональна. Про те, що у будівництві духовної культури молоді викладачі не можуть не спиратися на досягнення людства в цілому, неодноразово писали і пишуть методисти, викладачі, дослідники і письменники. Важко переоцінити значення викладання зарубіжної літератури: саме художні твори мають вплив на соціалізацію молоді, яка виховується мистецтвом слова.

Кожний розділ навчальної програми супроводжує культурологічна лінія вивчення зарубіжної літератури: «Література і культура».

Метою вивчення зарубіжної літератури у старшій школі є розвиток базових і предметних компетентностей у процесі читацької діяльності, заохочення молоді до розширення кола читання, бажання досягнути духовні цінності та осмислити поетику літературних творів різних епох і країн [3]. Викладачам необхідно поглибити культурно-пізнавальні інтереси студентів, заохочувати їх до усвідомлення виняткової ролі художньої літератури у сучасному світі.

Постійна взаємодія мистецьких творів на заняттях із зарубіжної літератури, безперервний діалог культур, – все це невпинно відбивається у творах художньої літератури, створених у різних країнах світу.

За допомогою використання компаративного та порівняльного методів аналізу, викладач може здійснити заочний екскурс щодо ознайомлення із шедеврами світової художньої культури.

Міжкультурна взаємодія розкривається у творах літератури під час використання співвідносних ідей, тем, сюжетів і мотивів.

Культурологія – інтегрована сфера знань, яка має синергетичний характер: взаємодіє з історією, психологією, мовознавством, етнологією, релігією, та мистецтвознавством [2].

Зазначена у Навчальній програмі культурологічна лінія вивчення літератури, опирається на контекст національної та світової культури.

Вивчаючи твори, ми спостерігаємо за тим, що письменники піднімають питання, які торкаються релігії (Гете «Фауст»), філософії (Вольтер «Кандид»), естетикою (картина Е.Делакруа «Свобода на барикадах»), літературною критикою (статті В. Белінський, В. Жуковський), поєднання рядків П. Верлена, А. Рембо, Ш. Бодлера зі звучанням музичних творів Р. Шумана, К. Дебюссі, М. Равеля.

Культурологічний аналіз допомагає студентам усвідомити, що художній твір є естетичним явищем певної епохи, культури, жанру, виду мистецтва. І, відповідно, велику роль відіграє вміння аналізувати та інтерпретувати текст, використовуючи мистецькі твори

взагалі, без яких іноді важко адекватно сприйняти і осмислити зміст твору, авторську концепцію, своєрідність творчої манери письменника. Реалізація цього завдання можлива тільки в умовах уроку-діалогу [2].

На наш погляд, вивчення літератури Срібного століття тісно переплітається з творчістю Ф. Кафки, Ремарка і Хемінгуея.

При вивченні новели Ф. Кафки «Перевтілення» можна використати дослідницьку роботу у групах. До прикладу, якщо буде створено три команди, то ми будемо мати і три точки зору щодо «перетворення» Грегора Замзи. Наголошуємо на тому, що твір філософський, який належить до модерністської течії, акцентує увагу на проблеми самовідданості, трудового існування, сімейних відносин та демонструє, що через матеріальні труднощі людина може зовсім втратити гуманність.

Само собою зрозуміло, що знайомство з творчістю кількох західноєвропейських письменників не вирішує завдання залучення молоді до скарбів світової літератури. Тому дуже важливо, щоб ця робота доповнювалася цілою серією заходів: перш за все, по організації позакласного читання. Потрібно, щоб і в оформленні кабінету зарубіжної літератури була «присутність» світових класиків.

Корисною формою залучення до світової літератури є проведення вечорів, пов'язаних з черговими ювілейними датами.

Включення тем з культури та мистецтва в навчальний процес є сьогодні провідною тенденцією розвитку освіти.

Психологи, культурологи, літературознавці та методисти пропонують різні технології навчання, що створюють умови для духовного самовизначення молоді у «соціумі культури».

Вивчення літератури на основі культурологічного підходу дозволяє студентам знайомитись не тільки із художньою спадщиною та сучасною культурою, а і надає їм своєрідний старт до розуміння інших мистецьких кодів, можливість розділяти точку зору людей, що створили інші культурні цінності.

Культурологічний компонент включається в навчальний процес на основі інтеграції всіх його елементів, дає можливість здійснювати дослідження, які дозволяють вивчати літературний твір в історико-культурному контексті.

У процесі вивчення літератури, з точки зору культурологічного підходу, студент навчається проводити паралель у вивченні традицій інших народів, аналізувати та характеризувати історико-культурні факти, відображені в літературних творах та знаходити проблеми, властиві конкретній історичній епосі.

Культурологічний аналіз сприяє аналізу як художньо-літературного образу, так і «вічних образів». Порівнюючи літературні твори різних епох і різних народів, студенти можуть використовувати історико-культурні коментарі, різнопланові джерела інформації: довідкову, енциклопедичну літературу, засоби масової інформації, музеї, бібліотеки та, опираючись на критичну літературу, збагачувати свої знання.

Ми пропонуємо студентам набуті знання постійно презентувати у вигляді блочної подачі інформації та на медійній площині.

Культурологічний аспект є одним з найважливіших у реалізації проектів гуманізації та гуманітаризації освіти.

Треба відзначити, що зарубіжна література цікава студентам, однак, це, перш за все, клопітка праця (ми знаємо, що молодь не читає книг), але яка в решті-решт принесе їм задоволення.

Необхідно звернути увагу на величезні переваги проектного методу, при якому студент сам видобуває інформацію, відбирає найбільш значуще, ставить цілі. При цьому викладач організовує спільну роботу на занятті, сприяючи переходу до реальної співпраці в ході оволодіння знаннями.

Протягом вивчення зарубіжної літератури доцільно використати таку форму проекту, як «обкладинка до книги». Обкладинки можуть створюватися як індивідуально, так і в парах.

Зазвичай це заключні заняття, на яких студент вчиться захищати свою роботу. Працюючи над персональним проектом, студенти мають можливість реалізувати пізнавальний мотив, вибираючи теми, пов'язані зі своїми захопленнями.

Вивчаючи творчість Уїтмена, можна зацентувати увагу на фольклорно-етнічний аналіз поезії, на те, що необхідно осмислити його національну фольклористику і дослідити поняття «національний поет». Працюючи над образами листя, трави, пори року, студенти роблять висновок, що зазначені поняття мають національно – культурне значення.

Досліджуючи творчість таких світових драматургів, як: А. Чехов, Б. Шоу, Метерлінк, викладач може застосувати театралізаційні моменти з метою більшого «занурення» у епоху літературного персонажу.

Сучасність вимагає від освітнього процесу більше інтегрованого підходу до засвоєння програми. Ми пропонуємо, до прикладу, презентацію про життя геніїв зарубіжної літератури: Гете, Шекспіра, Кафки, Верлена.

Працюючи над твором «Перевтілення» Кафки, було запропоновано створити слайд-шоу про живопис початку ХХ століття. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання дослідження: показати особливості вивчення «класики» зарубіжної літератури, визначити співвідношення культури взагалі і літератури та наголосити на від'ємність просторових, часових, та просторово-часових видах мистецтва. Закцентувати увагу студентів на те, що для виконання завдання ми розглядаємо саме часові види мистецтва.

Викладання творів зарубіжних письменників має бути поставлено так, щоб кожному учаснику освітнього процесу ставало очевидно, що без знань з літератури життя людей стає неповноцінним. У житті і мистецтві можуть бути умовності, у яких треба орієнтуватись.

Таким чином, культурологічний підхід до викладання літератури дозволяє створити умови для розвитку як позитивної культурної ідентичності, так і культурної відкритості студентів, що є основою їх включення в міжкультурний діалог.

Список використаних джерел

1. «Культурологический аспект в изучении»... [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://infourok.ru/kulturologicheskij>.
2. Культурологічний аспект у вивченні зарубіжної літератури [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://divovo.in.ua/kulturologichnij-aspekt-na-urokah-zaru>.
3. Навчальні програми для 10-11 класів [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-1011-klasiv>.

References

1. «Kulturolohycheskyi aspekt v yzuchenyy...» [“The culturological aspect in the study...”]. 2017. [online] Available at: <https://infourok.ru/kulturologicheskij>.
2. Kulturolohichnyi aspekt u vyvchenni zarubizhnoi literatury [Culturological aspect in the study of foreign literature]. 2017. [online] Available at: <https://divovo.in.ua/kulturologichnij-aspekt-na-urokah-zaru>.
3. Navchalni prohramy dlia 10-11 klasiv [Training programs for grades 10-11]. 2020. [online] Available at: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-1011-klasiv>.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>